

KUD EMIL ADAMIČ MOKRONOG
lutkovna skupina MOKRE TAČKE

PREDPRAŽNIK

je priprava, ob katero si obrišemo umazane čevlje. Lahko pa je tudi **lutkovna igrica**, v kateri nastopajo:

ŠUŠTARČEK Polonca Bartolj
GOSPA ŽUPANOVA Vlasta Prpar

škratje Mokronožci - marionete
GAŠPER Andreja Oštir
Erika Udovč
MIHA Polona Kralj Zupančič
NI BOLTEŽAR Bojana Gregorčič

URA – stoječa lutka Janja Brcar
GROFICA – senčna lutka Janja Brcar
GROFIČNA – senčna lutka Vlasta Prpar
GLASNIK – senčna lutka Bojana Gregorčič
BIRIČ – senčna lutka Polona Kralj Zupančič

PREDPRAŽNIK

napisal
Stane Peček

besedilo
STANE PEČEK

Lutke je zasnovala in naredila
BRIGITA KOSTEN,
pomagal pa njen mož ANDREJ.
Senčne lutke smo ustvarili doma.

REŽIJA
je skupinsko delo nastopajočih
in avtorja Mokronožcev, ki se trudi tudi pri
klavirju.

Stane Peček
PREDPRAŽNIK

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-252.5

PEČEK, Stane
Predpražnik / Stane Peček ; [fotografija Vili Lamovšek]. - Mirna
: Studio 5, 2005

ISBN 961-91224-3-7

223381248

Nova zgodba o škratih Mokronožcih

Stane Peček je že bogato razvejal zgodbarsko deblo o škratih Mokronožcih, ki ga je ukoreninil v preteklost svoje doline, bolj natančno v kraj Mokronog, ki je bil nekoč živahno trško središče Mirnske doline in njenega zaledja. Z zgodbami, objavljenimi v dveh knjigah (Mokronožci ter Šuštarček, Krojaček in Mokronožci), je Stane Peček ustvaril svojevrstno mokronoško mitologijo, ki je – kot vsaka mitologija – zmes resničnega in domišljjskega. V njegovih zgodbah odseva resnica preteklih časov s svojimi oblikami življenja in dela, s svojimi poklici, predmeti in orodji, s trškimi posebnostmi, s svojevrstnimi odnosi med ljudmi, a tudi z vrednotami, ki iščejo pot iz roda v rod. Ker pa dobro in pravično ne najde vedno samo poti med ljudi, niti ga ne najdejo sami ljudje, čeprav ga iščejo, si je Stane Peček omislil pomočnike – škrate Mokronožce.

Motiv grofične z deformiranimi prsti na nogah in čevljarčkovo nalogo, da ji naredi čevljice, sicer že vsebuje zgodba Šuštarček (iz knjige Šuštaršek, Krojaček in Mokronožci), vendar je avtor ta motiv v Predpražniku izpeljal kot variacijo z novo zgodbo, z dodanimi novimi književnimi osebami in novim sporočilom.

Pri tako rekoč nerešljivi nalogi, da je treba na »en dva tri« narediti plesne čevljice za »komplicirano« nogo grofične, dobremu čevljarčku seveda pomagajo mnogovedni, iznajdljivi in nabriti škratje. Ti ubijejo dve muhi na en mah: pozdravijo grofičine noge in ji napravijo plesne čevljice.

Toda Čevljarček skuša ubiti še tretjo muho: »ozdraviti« hoče namreč tudi grofičino mamo, visokostno in naduto grofico; njej je lažje plačevati z zlatom in cekini, kot pa izreči zahvalo za dobro opravljeno delo, zato noče izpolniti dane obljube in Šuštarčku v za-

hvalo izreči besed: »Hvala lepa, dragi Šuštarček.« S tem pa si sama zadrigne zanko, ki ji jo je prefrigano nastavil Šuštarček, in se spremeni v predpražnik, pravzaprav v tisto, za kar je sama imela ljudi. Pripoved teče gladko, preko živahnih in iskrivih dialogov, polnih »besednih prevalov«. Popestrena je z ritmično in vsebinsko živahnimi songi. Pripoved bralca popelje v preteklost tudi z besedjem, ki poimenuje nekdanja šuštarska orodja, na koncu pa se iz zgodbe zaiskri sporočilo, ki ni časovno omejeno: da je nekaj vendarle pomembnejše od moči položaja in moči denarja, in sicer hvaležnost in izpolnjena obljuba.

Zamisel, da se zgodba, ki je sicer napisana za lutkovno predstavo, torej v obliki dramskega teksta, predelana v pripovedno besedilo izda kot gledališki list s fotografskimi posnetki uprizoritve, vsekakor zasluži pozornost, saj gre brez dvoma za kakovosten projekt, ki bo v užitek tako gledalcu kakor tudi bralcu.

Ivan Gregorčič

PREDPRAŽNIK

napisal
Stane Peček

V čevljarčkovi delavnici je vedno tako prijetno, da v njej še noč brezskrbno zaspi. Tega mesec preprosto ne more razumeti, zato radovedno kuka skozi okno. Zadrži se na čevljarški svetilki, saj je na moč zabavna s svojimi štirimi steklenimi krogli, ki visijo na lesenem ogrodju kot kakšne debelušne baletke. Krogle so polne vode, med njimi pa stoji rabljena sveča. Ker ni prižgana, izgleda kot kakšen razočaran gasilec, ki so ga pozabili povabiti v akcijo. Mesec se ji nasmehne, vendar je sveča preveč zavoščena sama vase, da bi nasmeh opazila.

Mesec zato nagovori krogle.

O, kakšno veselje jim naredi! Njegove srebrne žarke takoj spustijo do vode, voda jih prelomi in usmeri v čevljarška kopita, ki na polici preišljujejo o svoji čudni usodi. Komaj da se še spominjajo čudovitega mešanega gozda na sončnem hribu, kjer so šumela svojo mladost, dokler niso nekega dne prišli gozdarji, odrezali njihovo telo od korenin, ga razžagali na hlode in odpeljali v dolino. Tam so hlode razrezali v plohe, jih zložili v sušilnico, da so izjokali še zadnjo kapljo mladosti. Po osušene in otrdele je nekega dne prišel mojster kopitar, jih odpeljal v svojo delavnico in še enkrat razžagal na majhne kose. Potem jih je dolgo

Kakih pet pednjev so veliki.

obdeloval z jeklenimi rezili, rašpami in brusnim papirjem, dokler niso bila podobna spodnjemu delu človeške noge. Neke sobote jih je na mokronoškem sejmu prodal Šuštarčku, ki jih je prinesel v delavnico in zložil na polico, kjer vdano čakajo, da jih uporabi. Največkrat jih porine v poškodovan čevelj, ki ga potem položi na kolena in ga čvrsto oprime s kneftro, da se ne more niti ganiti, ko mu z osmoljeno dreto šiva rane ali z lesenimi čevljarskimi žeblički pribija templjanec na preluknjani podplat. Najbolj pa so kopita vesela, kadar začne Šuštarček na njihovem telesu oblikovati nov čevelj.

Na drugi polici ždijo pošvedrani, ranjeni in bolni čevlji. Mesec se ne more načuditi, kako lahko tako spokojno smrčijo, ko pa nekatere že zjutraj čaka težka operacija.

Tedaj pri kaminu nekaj zažučnja in zaškreblija in hitro naraste v bučno razposajenost. Za razposajenostjo privrejo še razposajenci. Mesec jih v prvem trenutku našteje vsaj sedem, potem na svoje presenečenje ugotovi, da so samo trije. Kakih pet pednjev so veliki, močno obraščene brade imajo in noge z velikimi podplati, kakršnih bi se razveselila vsaka gospodinja, ko je treba jeseni tlačiti zelje v kadeh.

»Kdo pa ste?« vpraša mesec, ker se ne more takoj spomniti, ali jih pozna ali ne. Možicliji se ustavijo in priklonijo, kot bi nastopali v gledališču, ter z visokimi glasovi zapojejo:

Jaz sem Gašper,

jaz sem Miha,

jaz pa nisem Boltežar.

Stara nam manira pravi,
kdor je vljuden, se predstavi.
Torej, dragi mlečnozobci,
MI SMO ŠKRATJE MOKRONOŽCI.

Jaz sem Gašper,
jaz sem Miha,
jaz pa nisem Boltežar.

»Kje pa vidite kakšnega mlečnozobca?« je malce užaljen mesec.

»Dragi mesec, tole pesmico smo si izmislili za otroke in je ne moremo spreminjati zaradi tebe. Raje poslušaj naprej.

Smo poredni,
večkrat pridni
in za vse ljudi nevidni.
Vidijo lahko nas tisti,
ki so tu brez grde misli!«

»Upam, da je res, kar pojete,« nejeverno zazvončklja mesec.

»Kar verjemi, da je res. Še noben lump nas ni videl!«

»To mi je pa všeč. Sedaj pa adijo, grem malo veslat med oblake.«

»Adijo, mesec. Prav prijetno je bilo klepetati s teboj.«

»Kaj mislite pa sedaj početi?« se s strani precej zaskrbljeno oglasi ura, ki dobro ve, da škratje niso nikoli pri miru, če pa jim vmes pade na pamet še

»Kaj mislite pa sedaj početi?«

kakšna poskočna domislica, lahko postane zapleteno kot presta. Nekoč so po vasi zamenjali vse rože na oknih, da so potem gospodinje ves teden krožile med hišami in govorile kot bi kokodakale.

Škratje pa že staknejo glave in zelo počasi zapojejo:

Kaj čevljarji delajo?

Delajo tako:

vleci, vleci dreto,

tolci, tolci klin!

Kaj pa škratje delajo?

Delajo tako:

Za trenutek so obstali,
kot da bi zalet jemali,
urno potlej poskočili,
pesmico na moč navili:

Koža, dreta, klinc lesen,

kneftra, klad'vo, klej rumen,

peta, jezik in podplat,

plesni čevelj, nori svat!

Vleci, vleci dreto,

tolci, tolci klin.

Ura od presenečenja skoraj pozabi tiktakati, ko so škratje iz pesmice potegnili prave pravcate plesne čevaljce in jih postavili na polico. Kaj takega! Vendar ne utegne do konca zajeti sape, ko jo Mokronožci že obstopijo in začnejo nagovarjati:

»Ura, saj si za to, da se s Šuštarčkom malo pošalimo?«

»To pa ne!« zavrešči ura.

»Zakaj pa to mene sprašujete?« vpraša previdno.

»Ker bomo tvoje kazalce zavrteli malo naprej in potem poklicali Šuštarčka.«

»To pa ne!« zavrešči ura, vendar se škratje ne zmenijo. Njene kazalce zavrtijo naprej, za nameček pa škrat Gašper seže še v pajkovo mrežo, zgrabi presenečenega pajka in ga vtakne uri v usta, da je reva morala kar utihniti. Pri tem delajo tak direndaj, da Šuštarčka sploh ni bilo treba poklicati. Kar sam se pojavi med vrati.

»Kaj se pa tu dogaja?« zaspano vpraša in s pogledom pobrska po delavnici. Toda nič ne opazi, kajti Mokronožci so že smuknili za kamin.

Ura z nesrečnim pajkom v ustih ne ve, kako bi Šuštarčka opozorila nase. Poskusi s kihanjem.

»Ura, kaj pa ti je?« zaskrbljeno vpraša Šuštarček. »Si se prehladila?«

Ker ura še naprej samo kiha in kiha, jo Šuštarček bolj od blizu pogleda in na srečo takoj opazi pajka.

»O, revček, kako si pa ti sem zalezel!«

Hitro ga reši in vrne v njegovo mrežo. Ura seveda takoj neha kihati. in ogorčeno zatoži škrate, kako nesramno so ji vrteli kazalce naprej, da jo vse boli.

»Takole narediva,« predlaga Šuštarček, »jaz bom kazalce vrtel nazaj, ti pa poskušaj ugotoviti, kakšen je njihov pravi položaj.«

In zavrti.

»Joj, še vedno škriplje v glavi, tale čas še ni tapravi!«

»Če te moramo pa v oči gledati, je pa vsa reč malo drugačna.«

»In sedaj?«

»Še nazaj!«

»Je kaj bolje?«

»Bojno polje!«

»Pa sedaj?«

»Pravi raj!«

»Prmej šila in kopita! Saj je šele tri! Ni čudno, da sem se prej zbudil, kot zaspal!«

Mokronožci, ki so se ves ta čas imenitno zabavali, ne zdržijo več za kaminom. S popolnoma nevednimi obrazi prilezejo na plan.

»Dobro jutro, Šuštarček. Danes si pa res zgodaj vstal.«

»Pa ne nalašč!«

»A da neeee?« se še bolj začudijo škratje.

»In vi, seveda, niste imeli nobenih prstov vmes?«

»Kje paaaaaaaaaaa!«

»Tudi, če me v oči pogledate?«

»No, ja,« začnejo škratje mencati in pokašljevati. »Če te moramo pa v oči gledati, je pa vsa reč malo drugačna.«

»Prmej šilo in kopito! Se mi je kar zdelo!«

Iz spalnice se tedaj oglasi mati: »Šuštarček, kaj pa noriš, saj je še noč!«

»Gospe županovi sem obljubil do večera narediti plesne čevljuje, pa sem se zbal, da mi bo zmanjkalo časa!«

Šuštarček noče mami razlagati, kako so mu škratje

Šuštarček noče mami razlagati, kako so mu škratje zagodli.

zagodli, saj mu gotovo ne bi verjela. Nekoč ji je že začel pripovedovati, da prijateljuje z njimi, pa ga je samo pobožala po glavi in rekla, da ni nič hudega, če ima bujno domišljijo.

»Obljubo pa res moraš držati! Samo ne razbijaj preveč, jaz bom še malo zaspala!«

Kdo ve, če je mati res zaspala, kajti zunaj je ravno takrat močno zabobnelo in zaškripalo, kot bi se pred vrati ustavila poletna nevihta. In že je skozi okno prihreščal ukazovalen glas, takoj za njim pa še glava, ki je glas delala. Obstala je v okenskem okvirju in švigala z očmi po vsej delavnici.

»Jaz sem grajski glasnik. Sporočilo imam zate!«

»Danes ste pa res vsi za šale!« je malce hud Šuštarček.

»Glasnik, ali veš, koliko je ura!«

»Ura ni moj gospodar! Sporočilo ti prinašam!«

»Ob tej uri ga nočem slišati!« se upre Šuštarček.

»Kakor hočeš. Te bom pa najprej malo omehčal.«

»No, sedaj boš pa še norce bril!«

»Jaz se nikoli ne šalim.«

»Da ne? Kaj pa... smeješ se kdaj?«

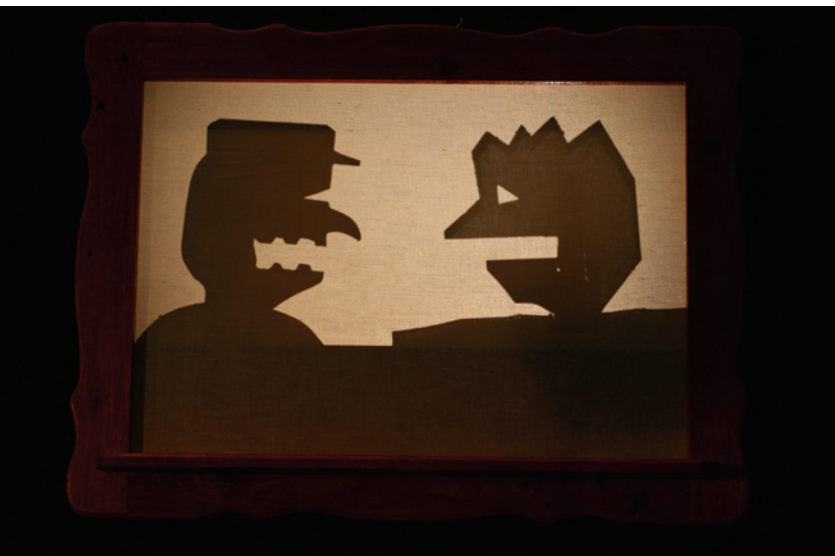
»Ne!«

»Če se ne šališ in ne smeješ, me pač ne moreš omehčati. Mene omehča samo veselje!«

»Pa te bom! S pesmico te bom!«

»Lepo te prosim, nikar! Imaš preveč medvedji glas!«

»Vem. Zato tudi nikoli ne pojem.«

Žigažaga, glav'co preč!

»Ubogi revež! Kaj se pa potem ponujaš s pesmicami?«

»Ker jih na moj ukaz zapoje najboljši grajski pevec!«

»Kaj, pevca imaš s seboj?« se Šuštarček resnično začudi, saj za kaj takega še ni slišal. »Me pa res zanima, kako poje ta tvoj pevec!«

Šuštarček še do konca ne izreče želje, ko na okno skoči še ena glava in zapoje:

Žigažaga, glav'co preč,
ne bo jedla kruhka več.

Če pojoča glava ne bi imela kape, bi jo prav lahko zamenjal za dve zaljubljeni žagi, ki sta se dogovorili za zmenek na oknu. Še ura je kihnila ob tem prizoru, Šuštarček pa je tako presenečen, da komaj izdavi: »To je vendar grajski birič!«

»Imenuj ga, kakor hočeš,« je zadovoljen glasnik, »prepričan sem, da boš sedaj rad poslušal sporočilo!«

»Sama ušesa so me!«

»Saj sem vedel!« zahrešči glasnik, ker se ni znal smejeti. »Torej poslušaj! Jutri bo na gradu ples, na katerem bo grofična izbirala moža.«

»Zakaj pa takoj ne poveš!« se Šuštarčku odvali kamen od srca in mu skoraj polomi nogo. »Plešem pa zelo rad!«

»Cepec! Nič ne boš plesal! Ti boš do jutri naredil plesne čevaljce za grofično.«

»Jaz? Kakšna čast! Že od takrat, ko sem se pri očetu

Žigažaga, glav'co preč!

učil tega poklica, sem sanjal o takem naročilu! Plesne čevljičke za grofično! Take ji naredim, da se bo pri plesu komaj dotikala tal. Toda ne do jutri. Najprej moram dokončati čevljičke za gospo županovo.«

»Kaj me briga gospa županova!« odreže glasnik.

»O, mene pa, kajti, če kaj obljubim, tudi naredim!«

Glasnika Šuštarčkova odločnost tako razkuri, da takoj ukaže biriču, naj zapoje.

»Žigažaga, glav'co preč,
ne bo jedla kruhka več!«

»Ti kar poj, jaz obljube ne bom prelomil!« se ne da Šuštarček. »Sicer pa imate na gradu grajskega čevljarja!«

»Imeli smo ga,« že kar grdo škrtla z zobmi glasnik.

»Kje pa je?«

»Žigažaga, glav'co preč,
ne bo jedla kruhka več!«

»A tako? Kar glav'co preč. Zakaj pa?«

»Ker ni znal narediti takih čevljev, da bi grofična v njih lahko plesala.«

»Prmej šila in kopita, kakšne noge pa ima grofična, da ji grajski čevljar ni znal narediti čevljev?«

»Take, s trinajstimi prsti!«

»Kar trinajst! Prmej šila in kopita, to pa je nekaj! Ampak, če temu grajski čevljar ni bil kos, kako bom zmoget jaz, ki znam delati čevlje samo za kmečke tace? In na kmečkih tacah ni nikoli nobenega prsta preveč, je kvečjemu kakšen manj!«

»Přišlapa sepem!«

»To pa mene prav malo briga!«

»Poslušaj, prijatelj! Kaj, če bi se malo sprehodil. V trgu je cela vrsta imenitnih čevljarskih mojstrov. Na Frengi je eden, pa v Šavrgasi, pri Svetem Florjanu, v Škarpri sta kar dva! Sami odlični mojstri!«

»Birič je že vsem zapel pesmico.«

Šuštarčka je močno stisnilo med rebri, kajti vse skupaj je postajalo vedno bolj zoprno. Če bi vsaj škratje hoteli sodelovati s kakšno pametno besedo. Toda ne! Škratje so se delali, kot da se jih to prav nič ne tiče. Zato jih Šuštarček milo zaprosi:

»Fantje Mokronožci, nikar me ne pustite na cedilu!«

»Reci mu, naj grofična pride sem pokazat noge.«

»S kom se pa pogovarjaš?« zastrže glasnik, ki škratov ni videl, z ušesi.

Šuštarček je vprašanje raje preslišal, saj glasniku vendar ne more razlagati, da škrate Mokronožce lahko vidijo samo tisti, ki so brez zlobnih misli. Zato mu raje predlaga, naj odjaše na grad s sporočilom, da lahko naredi plesne čevljevce samo v svoji delavnici.

»Meni se zdi pametno,« je zadovoljen glasnik. »Moli pa k svojemu svetniku, da se bo tudi grofici zdelo tako! Birič, greva!«

Šuštarček se kar oddahne, ko se galop konjskih kopit oddalji od okna. Toda, kot pravijo stari ljudje, če gre zlodej kakat, gre vedno na kup! Namreč, v delavnico je prigosala gospa županova.

»**Pripišlapa sepem!**«

»Zakaj pa tukaj tako smrdi?«

Gospa županova je govorila v papajščini, ki je bila med Mokronožani zelo v modi. Šuštarček je papajščino sicer znal, toda prav neumno se mu je zdelo, da bi se doma pogovarjal v tem jeziku. Zakaj le, če je slovenščina tako lepa!

»Dobro jutro, gospa županova. Kaj pa vi tako zgodaj?«

»**Popo plepesnepe čepevepeljcepe sepem pripišlapa!**«

»Saj je ples šele jutri zvečer!«

»**Nepe moporepem čapakapatipi dopo juputrip!**
Sepem prepevepeč nepervopozipičnapa.«

»Pa boste morali počakati, gospa županova, ker čevljev še nisem naredil.«

Tedaj oči gospe županove nenadoma skočijo na Šuštarčkovo glavo, se tam za trenutek ustavijo in ga pocukajo za lase. Nato se z vso močjo odženejo naravnost na polico, kjer so se bleščali novi plesni čevlji in nestrpno privzdigovali pete. Prav videlo se je, kako bi radi plesali. To gospo županovo tako radostno pretrese, da pozabi celo na papajščino.

»Šuštarček, ti si pa res šaljivec! Tako lepih še nikoli nisi naredil!«

»O prmej šila in kopita!« je presenečen tudi Šuštarček, ki do tega trenutka čevljev sploh ni opazil.
»Tako lepih pa tudi jaz še nisem videl.«

Gospa županova ga ostro pogleda: »Danes se pa čudno pogovarjaš!«

Česa takega pa svet še ni videl!

»Menda res,« pohiti Šuštarček. »Veste, že zarana se je pri meni oglasil grajski glasnik z biričem, pa sem čisto zmešan.«

»Pa ne, da si tudi ti povabljen na ples?«

»Še huje! Plesne čevlje bom moral narediti za grofično.«

Gospo županovo novica tako presune, da spet začne govoriti v papajščini. »**Čepevljepe zapa gropofipično**?«

»Pa ni tako enostavno, kot se zdi!«

»**Kajpaj nepe popovepeš!**«

»Saj bi vam povedal, zakaj ni tako enostavno, pa je največja skrivnost.«

»**Kajpaj nepe popovepeš!**«

»Če bi vam povedal, da ima grofična trinajst prstov, bodo meni žiga, žaga, glav'co preč!«

Skrivnost v možganih gospe županove naredi tak potres, da se papajščina komajda reši skozi ušesa.

»Trinajst prstov? Česa ne poveš!«

»Na eni nogi šest, na drugi sedem!« dodaja Šuštarček, kot bi pljuval na karbid.

»Na eni šest, na drugi sedem! Česa ne poveš! Na eni sedem, na drugi devet! Česa ne poveš!« In kar gre, še na svoje nove plesne čevljice pozabi.

Odhajajoči glas gospe županove se je nekje zunaj srečal z drdranjem prihajajoče kočije. Drdranje je postajalo vse glasnejše, dokler se ni spet kot poletna nevihta ustavilo pred vrati. Že naslednji hip je skozi

okno pogledala grofica. Trikrat je zavihala nos, potem pa zakrakala: »Zakaj pa tukaj tako smrdi?«.

»Da smrdi? Meni se ne zdi!«

»Če rečem, da smrdi, potem smrdi!«

»Seveda smrdi,« hitro potrdi Šuštarček. »Po kleju smrdi. Veste, sinoči sem ga skuhal cel kotel.«

»Kaj si kuhal?« ni razumela grofica.

»Klej.«

»Le kako moreš jesti tako smrdljivo hrano? Fuj!«

»Presvetla gospa grofica, klej je vendar čevljarsko lepilo! Kuhamo ga iz kosti.«

»A, ja? Iz kosti?«

Grofica nekaj časa premišljuje, potem ji neka zapoznena sapa prišepne, da čevljar že ne sme vedeti več kot ona. Zato ga ostro ukori: »Kaj misliš, da ne vem!«

»Seveda vem, da vi vse veste!« se malce porogljivo opravičuje Šuštarček.

»Potem tudi veš, da ne bom dovolila, da bi moja hči stopila v to smrdljivo delavnico.«

»Tudi prav,« je zadovoljen Šuštarček, »potem pač ne bo imela plesnih čevljev!«

»Ti pa glave ne!«

Zdaj mi gre pa že zelo za nohte, pomisli Šuštarček. No, glava, spomni se že kaj, če ne, se bova morala res ločiti!

»Milostljiva, saj grofični sploh ni treba stopiti v to mojo smrdečijo. Samo noge naj pomoli skozi okno, da

ji bom lahko izmeril nogo.«

»Kako pa naj pride na okno?«

»Ih, glasnik in birič naj jo vzdigneta in držita!«

Grofica ukaže in na oknu se res pri... pri...pri... prika...prika... prika... prikaže...prikaže... prikažejo grofičine noge, obute v ogromne copate.

Šuštarčku je kar sapo zaprlo, še ura je pozabila kihniti. Niso pa se zmedli škratje. Hitro so nogam sneli copate in si jih od blizu ogledali.

»Šuštarček, kaj se pa držiš kot strgan čevelj! S tem opravimo kot za šalo!«

Tako ohrabren, še Šuštarček približa svoj pogled.

»O prmej šilo in kopito! Česa takega pa svet še ni videl! Saj to sploh niso prsti.«

Grofica takoj privzdigne obrvi: »S kom se pa pogovarjaš?«

»Milostljiva, včasih nočem biti v slabi družbi, pa se kar sam s sabo pogovarjam.«

Grofica ni popolnoma zadovoljna z odgovorom, vendar ni hotela bolj globlje razmišljati. Zato je samo ukazala: »Brž vzemi mero, kajti do jutri zvečer morajo biti čeveljčki narejeni!«

»Težka bo, milostljiva. Najprej moram narediti plesne čevlje za gospo županovo.«

Grajski pevec se takoj oglasi:

»Žigažaga, glavco preč,
ne bo jedla kruhka več.«

»Si slišal? V trenutku boš za glavo krajši!«

Žigažaga, glav'co preč!

»Seveda sem slišal. Nisem pa slišal, kakšno bo plačilo, če uspem.«

»Narediti plesne čevlje za grofično je vendar velika čast!« se ne more načuditi grofica.

»Saj, saj, milostljiva, ampak čast ni zastonj!«

»Da ne?« se spet neznansko začudi grofica.

»Vsak je ne podeduje, kot ste jo vi.«

»Te nič ne briga!«

»Saj me ne. Le to bi rad vedel, koliko bom dobil za delo.«

Grofica nekaj časa razmišlja, potem reče: »Za vsak čevlj dobiš en cekin.«

»En žep cekinov, pa še en klobuk zlata, milostljiva.«

»Kaj!?! Si do konca znorel!«

»Milostljiva, grofična vendar ne more imeti samo najlepših čevljcev, mora imeti tudi najdražje! Kaj bi pa rekli ljudje, če bi slišali, da nima najdražjih čevljcev!«

»To imaš pa prav!«

»Pa še nekaj, milostljiva!« hitro pristavi Šuštarček.

»Nesramnež! Kaj še? Morda grofično za ženo?«

Tedaj se z visokimi toni, ki jih zmorejo samo še komarjeva krila, oglasi grofična: »Mene za ženo?! Kaj takega! Jaz moram kar omedleti!« In res omedli.

»Brez skrbi, milostljiva,« pomirljivo reče Šuštarček. »Jaz že imam punco in sem kar zadovoljen z njo.«

»Kaj bi pa potem rad?«

»Ko bom za grofično naredil najlepše in najdražje plesne čevljčke na svetu, bi rad, da mi rečete: hvala

Ta trava srebrna nadlogo zmeščā.

lepa, dragi Šuštarček!«

»Tebi se je res do konca zmešalo!«

»To vas pa res nič ne stane. Samo rečete: hvala lepa, dragi Šuštarček!«

»Ne in ne in ne! Stodvatisočkrat ne!«

»Dam vam pol klobučka zlata nazaj!«

»Birič!«

Pesmica se takoj oglasi:

»Žigažaga, glav'co preč,
ne bo jedla kruhka več!«

»Pa še pol žepa cekinov!«

»Žigažaga, glav'co preč,
ne bo jedla kruhka več!«

»Pa še vam naredim čevljce!«

Grofica mora spet dolgo razmišljati, preden se odloči. »Naj ti bo,« reče, »toda zapomni si...«

Šuštarček ne more počakati, da bi povedala, kaj naj si zapomni. »Sem si že vse zapomnil! Vi samo še prisezite, da se mi boste zahvalili.«

Grofica položi eno roko na srce, drugo dvigne in iztegne dva prsta: »Naj se takoj spremenim... v kaj hočeš, da se spremenim, če ne bom izpolnila obljube?«

»V predpražnik!«

»V predpražnik?« ne more verjeti svojim ušesom. »Kdo pa je že slišal kaj takega! Če ne izpolniš obljube se spreneš v žabo ali v kačo ali v kakšno drugo žival.«

»In čez sto let pride kraljevič, žabo poljubi in žaba se

»Travam kuhamo kosti!«

spremeni v kraljično.«

»Tako nekako.«

»Milostljiva, meni je vseeno bolj všeč predpražnik!«

»Prav! Naj se spremenim v predpražnik, če ne bom rekla... če ne bom rekla..., kaj že?«

»Če ne boste rekli: hvala lepa, dragi Šuštarček!«

»No, to! In pazi se! Ko se jutri vrnem, mora imeti grofična obute plesne čveljce!«

In že je na dvorišču počil bič, potem je zagrmelo in odbobnelo, kot bi se izpred vrat odpeljala poletna nevihta.

Po takem napornem pogovoru bi se Šuštarčku prav prilegle kakšne praznične počitnice, vendar ga je čakalo preveč dela. Sploh pa še ni vedel, kako se bo zadeve lotil. Že res, da je znal zdraviti kurja očesa, ampak ne taka, ki so velika kot krompir.

Medtem ko je tako razmišljal, je opazil, da so ga tudi škratje zapustili. Ves nesrečen se je potožil uri: »Vidiš ura, v nesreči te vsi zapustijo!«

»Ja, ja, tako je to,« mu je pritrdila ura. »Škratje so ...«

»Ali nas opravljata?« tedaj vstopijo škratje in vlečejo s seboj polno košaro zelenja.

»Nič ne opravljava,« je malo nerodno Šuštarčku. »Vedel sem, da me ne boste pustili na cedilu, le strah me je, da bo zmanjkalo časa.«

»Hja, bomo pa spet uro malo premaknili!«

»Nikar si ne drznite!« je huda ura. »Raje se lotite dela.«

Šuštarček je komaj sledil, tako hitro so pred njegovimi očmi nastajali plesni čevljički.

Šuštarček hitro zakuri pod kotličkom v kaminu in voda v njem res kmalu začne brbotati. Škratje so medtem razvrstili zelenje po kupčkih, nato so ga začeli metati v kotliček.

Bodeči osatek
gre prvi v boj,
globoko pod kožo
popelje svoj roj.

Ta trava srebrna
nadlogo zmehča,
jo rožica rdeča
iz kože zbeza.

Tropotec zeleni
pa rano zaceli,
da koža bo gladka
kot buče jeseni.

Pa glavico česna,
šest režnjev čebule
in za veselje
še kapljo rebule.

Grofična, ki se je na drugi strani okna ves ta čas kujala v nezavesti, ne more zdržati, da ne bi vprašala:

»Kaj pa spet tako smrdi?«

»Travam kuhamo kosti!«

»Kakšnim kravam?«

... in kurja očesa populijo!

»Travam!«

»Od kdaj pa imajo trave kosti! Jaz bom kar omedlela.«

»Pa imamo spet mir!« zadovoljno reče Šuštarček, ko je grofična ponovno čofnila v svojo modno nezavest. Veselo delajo naprej in kmalu je vse potrebno v kotličku. Takrat Mokronožci naročijo: »Šuštarček, sedaj pa dobro mešaj, da ne bo res začelo smrdeti.«

»Kaj boste pa vi?« vpraša Šuštarček.

»Kaj čevljarji delajo?

Delajo tako:

vleci, vleci dreto,
tolci, tolci klin,
vleci, vleci dreto,
tolci, tolci klin.

Kaj pa škratje delajo?

Delajo tako:

Za trenutek so obstali,
kot da bi zalet jemali,
urno potlej poskočili,
pesmico na moč navili:

Koža, dreta, kratek cvek,
kneftra, klad'vo, šuštar, blek,
peta, jezik in podplat,
plesni čevelj, nori svat.«

Šuštarček je komaj sledil, tako hitro so pred njegovimi očmi nastajali plesni čevljčki, obenem pa se je zabaval ob njihovi pogovorni čevljarščini. Za vsako besedo je vedel, kaj pomeni.. Kratek cvek

»Kaj pa plačilo?«

je kratek lesen žebliček, s kakršnimi čevljarji zbijajo podplate. In kneftra? Kneftra je jermen, s katerim čevljar med delom drži obuvalo tesno na kolenih. Klad'vo je kladivo, ki mu je apostrof pojedel črko, in apostrof je tista vejica, ki se je obesila med črki **d** in **v**. Šuštar je čevljar, blek je pa rima na cvek.

Z druge strani okna se oglasi grofična: »Glasove slišim. Kaj se dogaja?«

»Pravkar sem ti naredil čevaljce za ples,« odgovori Šuštarček.

Grofična se potrudi in pogleda v delavnico. Kar sapo ji je zaprlo, pa ne zaradi smradu po kleju, smoli in znoju.

»Tako lepih plesnih čevaljcev pa ni še nihče na svetu videl!« Toda veselje se ji je hitro zlomilo. »Pa kaj, ko jih ne bom mogla obuti!«

»Boš, boš! Samo odvečne prste ti še populim!«

»Kaj si rekel, smrdljivec?!«

»Prav si slišala: prste ti bom populil.«

»Saj moram omedleti!«

»Pa bo spet nekaj časa mir,« se razveseli Šuštarček in zavrti s kuhlenco po kotličku, kjer je vsebina postajala vedno gostejša. »Koliko časa se bo pa moralo kuhati?« vpraša škrate.

»Še dolge ure tri,
da voda izhlapi,
vsebina pa zgosti.
Potem še ure tri,

da vse se ohladi,
čarovno moč dobi!«

»To bo pa dolgo. Kaj se ne bi dalo kako hitreje?«

»Ne, to pa ne!« odgovorijo Mokronožci. »Razen, razen, če bi ura ...«

»Nesramneži!« je ogorčena ura.

»Šuštarček, tvoja prijateljica je. Prepričaj jo.«

Šuštarček sprva ne razume, kaj imajo škratje v mislih. Potem se mu pa le posveti. Prijazno se spravi k uri, jo začne božati in nagovarjati.

»Ura, saj ne boš tam ostala. Ti samo preskoči za tri ure, da se bo mazilo skuhalo, potem še tri ure, da se bo ohladilo in čarovno moč dobilo. Nato bom jaz kazalce skrbno zavrtil nazaj.«

Ura se dolgo upira, nato le vzame zalet in skoči. Kazalci se divje zavrtijo in vrtijo in vrtijo in ko se ustavijo, je že naslednji dan.

»Ura, preveč si se odrinila! Še dobro, da nisi grofičinega plesa preskočila!«

Šuštarček je kar malo prestrašen.

»Nič hudega!« rečejo škratje in zapojejo.

»Zdaj bomo pohiteli

in zopet čas ujeli!«

Potem z mazilom namažejo grofičine noge, jih ovijejo v rjuhe, nato štejejo devetkrat do devet, jih spet odvijejo, vzamejo klešče in kurja očesa populijo.

Grofična je medtem devetkrat omedlela in ko je desetič prišla k sebi, je zagledala eno samo utrujenost:

utrujenega Šuštarčka, tri utrujene škrate in utrujeno uro, ki je pravkar izjavila, da se v kaj takega ne bo dala nikoli več prepričati. Potem je grofična opazila, da so njene noge drugačne. Štela je enkrat, dvakrat in devetkrat. In vsakokrat je naštela samo deset prstov: na levi nogi pet, na desni pet!

»Ali prav vidim?«

»Prav vidiš, grofična!« ji potrdi Šuštarček.

Grofična nekaj časa še strmi, nato zavriska in zleti.

»Grofična,« kliče za njo Šuštarček, »pozabila si čeveljce!«

Tedaj se na vratih pojavi mati grofica in zavrěšči: »Srečala sem hčer, ki je bosa tekla po travniku in se sploh ni hotela ustaviti. V drugo smer sta tekla glasnik in birič in pela neko novo pesmico! Šuštarček, kaj se dogaja?!«

»Saj niti sam ne vem! Naredil sem ji čeveljce, pozdravil noge, potem je pa kar zbežala. Za njo pa še glasnik in birič.«

»Me lažeš?«

»Jaz nikoli ne lažem, milostljiva,« je užaljen Šuštarček.

»Praviš, da si ji naredil čeveljce. Zakaj je pa potem tekla bosa?«

»Ne vem, milostljiva. Ko je opazila, da nima več trinajst prstov, je samo zavriskala in odplesala. Še čeveljce je pozabila!«

Tedaj je grofica zagledala čeveljce in nekaj časa se

Tedaj je najprej
tenko zacvililo,
se malo posmehnilo
in polžasto skrivilo.
Pa zgrabilo grofico,
jo divje zavrtelo,
zmečkalo in oželo.
Potem na hitro raztegnilo in kot predpražnik
na tla položilo.

Še Mokronožcem je pošla sapa, pa so škratje! Kaj
šele Šuštarčku, ki je čisto navaden Mokronajzar.

Na koncu koncev je že prav tako, da

**KDOR BESEDE NE DRŽI,
SE V PREDPRAŽNIK SPREMENI!**

*KDOR BESEDE NE DRŽI,
SE V PREDPRAŽNIK SPREMENI!*

PREDPRAŽNIK

izdal in založil
STUDIO 5 MIRNA

besedilo
STANE PEČEK

jezikovni pregled
VESNA MAGOVEC REGENT

fotografija
VILI LAMOVŠEK

oblikovanje
DARINKA KNAPIČ

priprava in tisk
MARGINALIJA, d.o.o. Šempeter

Mokronog, november 2005

Knjižica je izšla s pomočjo Občine Trebnje.

ISBN 961912243-7

